

Silahlanma... Diğer ülkelerde neler oluyor?

Ayhan AKCAN¹

ÖZET

Bireysel silahlanma Türkiye'de artık toplumsal bir sorundur. Ruhsatlandırmada sağlık muayenesi yasa gereği her beş yılda bir zorunludur. Bu muayenede en önemlisi ruhsal muayenedir. Bu bizler için yılda en az 400000 psikiyatrik muayene demektir. Ruhsatlandırmada hiçbir gelişmiş ülkede hekimler rol almaz. Çünkü hekimlikte asıl olan insanı yaşatmaktır. Biz hekimler de aslında ruhsatlandırmada yer almamalıyız. Acaba diğer ülkelerde ne oluyor? Ne yapılabilir? Bu yazıda bunlar yer alacaktır. (Anadolu Psikiyatri Dergisi 2006; 7(ek sayı.1):5-9)

Anahtar sözcükler: Silah ruhsatı, silahlanma, psikiyatri

Personal weapons ... The situation in other countries

ABSTRACT

Individual firearms are a social problem in Turkey nowadays. Medical examinations are necessary for the registration of a gun license every five years. The most important of these examinations is the psychiatric one. For psychiatrists this means performing at least 400,000 examinations a year. There is no role for physicians in these examinations as their role is essentially one of preserving human life in developing countries. In fact we don't take part in the gun license registration process as doctors. I wonder how the process works and what is done in other countries. The paper discusses how... This work is examined in this paper. (Anatolian Journal of Psychiatry 2006; 7(suppl.1):5-9)

Key words: gun licensing, personal weapons, psychiatry

GİRİŞ

Silah toplumda ne kadar yaygınsa silahla cinayet, yaralama, intihar, eş öldürme gibi suçlar da o kadar yaygındır.¹ Türkiye'de cinayetlerin yarısında suç aleti olarak silah kullanılmaktadır. Aynı zamanda ateşli silahla yaralanmalarının yaklaşık 1/8'i ölümle sonuçlanmaktadır.²⁻⁴ Yurt dışındaki çalışmalarda ateşli silah yaralanmalarına bağlı ölümlerin artış nedeni olarak sivil toplumdaki ateşli silah sayısının artışı gösterilmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde bu oran yüksekken, Avrupa ülkelerinde bu oran

genel olarak daha düşüktür⁵ (Şekil 1).

Türkiye'de sayılara ilişkin farklılıklar olmakla birlikte, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki oranlara yakın sonuçlar bulunmuştur.⁶⁻⁸

Silahla işlenen cinayet olaylarının aydınlatılmaması, 'faili meçhul' olarak kalması da ilginç noktalardan birisidir. Bu oran ülkemizde %25.5, gelişmiş ülkelerde ise %10'dur.⁹ Bu oranlar, cinayette suç aleti olarak silahın farklı bir boyutunu da ortaya koymaktadır. Ülkemizde cinayette kullanılan silahların çoğu dış ülke yapımıdır,

¹ Uzm.Dr., Bakırköy Psikiyatri Tedavi ve Araştırma Merkezi, İSTANBUL

Yazışma adresi: Bakırköy Psikiyatri Tedavi ve Araştırma Merkezi, Bakırköy/İSTANBUL
E-posta: ayhanakcan@msn.com

6 Silahlanma... Diğer ülkelerde neler oluyor?

Şekil 1. 1990-2000 yılları arasında ateşli silahlarla bildirilen ölüm oranlarının ülkelere göre dağılımı.

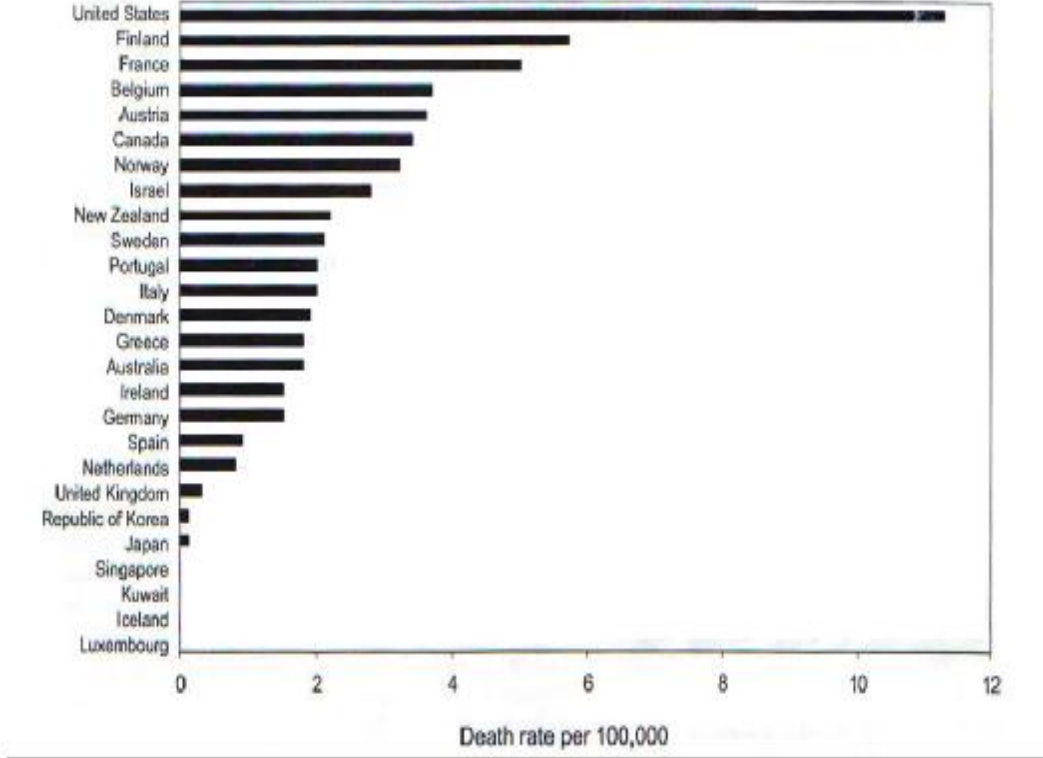

Figure 1. Firearm-related mortality for high-income World-Health Organization Member States (most recent year available between 1990 and 2000). (Note : A firearm is defined as a weapon [e.g., handgun, rifle, or shotgun] in which a shot is propelled by gunpowder.)

büyük bir bölümü ruhsatsız olup bu silahların sadece %21.6'sı ruhsatlıdır.¹ Kısaca suçların önemli bir bölümü ruhsatsız silahlarla işlenmektedir.

Dünya ülkelerinde silahların kayıt altına alınması ve ruhsatlandırma uygulamaları Tablo 1'de gösterilmiştir.¹⁰ Fransa, Avusturya, İtalya'da bazı uzun namlulu av tüfekleri hariç tüm silahlar kayıt altına alınmak zorundadır. Sadece Danimarka uzun namlulu tüfekleri de kayıt altına almıştır. İngiltere, İskoçya'da sivillerin tabanca sahibi olmaları tamamen yasaktır. Yeni Zelanda 1930'dan beri tabancaları kaydetmektedir, ancak 1983'de uzun namlulu silahların kaydı iptal edilmiştir; son zamanlarda yasal açıdan yeni bir düzenleme yapılmaktadır.¹⁰

Genel olarak ABD'deki uygulamalara bakıldığında insanların kolay silah edindikleri, ancak bu silahlara ait verilerin çok iyi toplandığını söylemek olasıdır. Eyaletler arasında da bazı uygulamalar açısından farklılıklar vardır. Ancak ülkemizde kesin olarak yasak olduğu halde,

Anatolian Journal of Psychiatry 2006: 7(suppl.1):5-9

ABD'de bazı eyaletlerde çocukların hala silah edinebilmeleri ilginçtir. ABD'de merkezi veri tabanının olması, Emniyet Teşkilatı'na bağlı tüm eyaletleri saran online veri sistemlerinin olması ise sistemlerinin olumlu yanları olarak değerlendirilebilir.^{11,12} (Tablo 2).

Ülkemizde silahla ilgili şimdiye kadar yapılan çalışmaların birçoğunda silah ruhsatlandırmasının daha ciddi bir şekilde ele alınması gerektiği vurgulanmaktadır.¹³⁻¹⁶

Türkiye'de toplam sekiz milyon civarında silah vardır. Bunların üçte biri ruhsatlı, diğerleri kaçak veya ruhsatsızdır. İstanbul'a ait silah verilerini tüm ülke için genellemek doğru olmasa da, İstanbul'un en yüksek silah dağılımına sahip şehir olması ülkemizdeki silahlanmayla ilgili bize kabaca bir fikir verebilir. İstanbul'da 1997-2002 yılları arasında verilen toplam ruhsatlı silah sayısı 148102'dir. Bu ruhsatların 46446'sı (%31) bulundurma, 41692'si (%28) taşıma, 33 663'ü (%23) av tezkeresi ve 26301'i (%18) tüfek sahiplik belgesine aittir.¹⁷

Tablo 1. Dünya ülkelerinde silah kayıt ve ruhsatlandırma işlemleri

Ülkeler	Silah ruhsatlandırması	Silahların kaydı
Avustralya	+	+
Avusturya	+	+
Belçika	+	+
Brezilya	+	+
Kanada	+	+
Danimarka	+	-
Finlandiya	+	+
Fransa	+	+
Almanya	+	+
İngiltere	+	+
Yunanistan	+	+
Çin	+	+
Hindistan	+	+
İrlanda	+	+
İtalya	+	+
Japonya	+	+
Malezya	+	+
Meksika	+	+
Hollanda	+	+
Yeni Zelanda	+	-
Kuzey İrlanda	+	+
Norveç	+	+
Filipinler	+	+
Portekiz	+	+
Rusya	+	+
Singapur	+	+
Slovakya	+	+
İspanya	+	+
İsveç	+	+
İsviçre	+	-
ABD	-	-
	(iki eyalette yok)	

Toplam 41692 taşıma ruhsatı sahibinin meslek dağılımına bakıldığında, 11882'si (%28.5) çalışan kamu görevlisi, 6731'i (%16.1) can güvenliğinden dolayı başvuranlar, 6511'i (%15.6) emekli kamu görevlisi, 3014'ü (%7.2) sermaye şirketi ortakları, 2284'ü (%5.5) kuyumcular, 1856'sı (%4.5) şirketler, 1471'i (%3.5) müteahhitler, 1285'i (%3.1) yivli av tüfeği taşıma belgesi, 534'ü (%1.3) gazeteciler, 1232'si (%3.0) avukat/noter ve 4892'si (%11.7) ise banka müdürleri, ticaret odası temsilcileri, akaryakıt istasyonu ya da döviz bürosu sahipleri, pilotlar, muhtarlar, belediye başkanları gibi diğer taşıma ruhsatı alma hakkı olan mesleklerdendir¹⁷ (Tablo 3).

İstanbul'da 1997'den 2001 yılına kadar toplam 1887 ölümün 809'u (%u 42.9) tabanca ile, 739'u (%39.2) kesici/delici aletle, 82'si (%4.3) boğma şeklinde, 80'i (%4.2) darpla, 38'i (%2.0) tüfekle ve geriye kalan 139'u (%7.4) bomba, yüksekten atlama, ası gibi diğer yöntemlerle olmuştur.¹⁷

İstanbul'da 1997'den 2001 yılının sonuna kadar toplam 9486 yaralanmanın 3745'i (%39.5) tabanca ile, 5038'i (%53.1) kesici/delici aletle, 118'i (%1.2) darpla, 94'ü (%1.0) tüfekle ve geriye kalan 491'i (%5.2) bomba, yüksekten atılarak, asılarak gibi diğer yaralanma şeklidir.¹⁷

İstanbul'daki ruhsatlı silahların %60'ı tabancadır (88138). Bu tabancaların %52.7'si bulundurma, %47.3'ü taşıma ruhsatlıdır.¹⁷

Ülkemizdeki 1997-2002 yılları arasında taşıma ve bulundurma ruhsat başvurusundaki sayısal değişim incelendiğinde, 2002 yılında taşıma ruhsatı başvurusunda belirgin bir azalma görülmektedir.¹⁷ Bulundurma ruhsatı talebinde bir azalma yoktur. Bu sonuçlar ilk bakışta silaha talebin azalması olarak değerlendirilebilir, ancak ruhsatsız silah sayısından kesin olarak haberdar olunamayacağı için tek başına bu veriler çok fazla anlam ifade etmemektedir.

SONUÇ

Bütün bu sayılar göz önüne alındığında insanlarımız hiç de azımsanmayacak bir boyutta silah sahibi olmak istemektedirler. Türkiye'de bu amaçla muayenesi zorunlu olan toplam kişi sayısı yılda 400000'dir. Bu da bir psikiyatriste her gün 8 muayenenin düşmesi demektir. İlk silah alımında ve periyodik olarak her 5 yılda bir ruhsat sahibi olan herkesin muayenesinin yapıp raporlandırılması gerekmektedir. Bu uygu-

8 Silahlanma... Diğer ülkelerde neler oluyor?

Tablo 2. ABD ve ülkemizin izledikleri silahsızlanma politikaları açısından karşılaştırılmaları

Silah Politikaları	ABD	Türkiye
Ruhsatlandırma ve silah kaydı	35 eyalette yoktur	vardır
Ruhsatsız silahların suçla ilgili olarak geriye dönük incelenmesi	44 eyalette yoktur	henüz değil
Çocukların silah satın alması veya temin etmesinde yasal kısıtlama	7 eyalette yok	yasaktır
Alt yaş sınırı	6 eyalette yoktur	21 yaştır
Başvuruda bekleme süresi	28 eyalette yok	yoktur
Birden fazla silah kısıtlaması	4 eyalette vardır	yoktur
Cumartesi geceleri yasağı	7 eyalette vardır	yoktur
Seçim ve nüfus sayımlarında kısıtlama	yoktur	vardır
Saldırı silahlarında kısıtlama	43 eyalette yoktur	yasaktır
Emniyet için silah kasası zorunluluğu	4 eyalette vardır	yoktur
Özel silah imalat izni	13 eyalette yasaktır	vardır
Silah kilidi zorunluluğu	yoktur	yoktur
Silah bulundurma veya taşıma belgesinin kredi kartları gibi manyetik olması	yaygındır	yoktur
Üst yaş sınırı	yoktur	yoktur
Merkezi veri tabanı	tüm eyaletlerde vardır	yoktur
Emniyete bağlı tüm eyaleti saran on-line veri sistemi	yaygındır	yoktur
Yıllık mermi limiti	yoktur	vardır
Kriminal Araştırma Enstitüleri	yaygındır	yoktur
Bedensel ve ruhsal yönden sağlık muayenesi	hiçbir eyalette yoktur	vardır
Adli sicil soruşturması	yoktur	vardır
Silah almadan önce bilgilendirmeye yönelik zorunlu kurs	sınırlı	yoktur
Özel sektörde silah satışı	yaygındır	yoktur
Silah toplama kampanyası	yoktur	yoktur
Medyada silahsızlanmaya yönelik ilgili ve programlar	sınırlı	yoktur
Silahsızlanmaya yönelik uluslararası sözleşmelere imza	yoktur	yoktur

lama, risk altındaki hekimlik uygulaması olarak kabul edilmelidir. Aslında hiçbir gelişmiş ülkede hekimler ruhsatlandırmada doğrudan görev almaz. Ancak ülkemizde kanunlar gereği hekimler bu görevi yerine getirmek zorundadırlar. Gelecekte yasalar hekimlerin doğrudan sorumluluk almamaları yönünde değişir mi, bunu bilemeyiz. Ama yakın bir gelecekte, hiç değilse

özelleşmiş ve eğitilmiş personellerin bulunduğu merkezlerde bu konuyla ilgili bilimsel çalışmaların ve hizmetlerin yürütülmesini temenni ediyoruz.

Hekimlikte esas olan hasta muayenesidir ve yürürlükteki uygulamanın hekimlik etiğine aykırı olduğu kanısındayım.

Tablo 3. 1997-2002 yılları arasında İstanbul'da taşıma ruhsatının mesleklere göre dağılımı

Meslek	Sayı	%
Çalışan kamu görevlisi	11882	28.5
Can güvenliği gerekçesi	6731	16.1
Emekli kamu görevlisi	6511	15.6
Sermaye şirketleri ortakları	3014	7.2
Kuyumcular	2284	5.5
Şirketler	1856	4.5
Müteahhit	1471	3.5
Yivli av tüfeği	1285	3.1
Avukat ve noterler	1232	3.0
Gazeteciler	534	1.3
Diğer	4892	11.7
Toplam	41692	100.0

KAYNAKLAR

- Dönmezer S. *Kriminoloji. Sekizinci baskı, İstanbul, Beta Basım, 1994, s.53.*
- Akgün N. *Adli Psikiyatri. Ankara, Taş Yayıncılık, 1987, s.82.*
- Gök Ş. *Adli Tıp. İstanbul, Filiz Kitapevi, 1993, s.5.*
- Albek E, Yorulmaz C, Özarlan A. *İntihar orjini açısından ateşli silah yaralanmasına bağlı ölümler. 8. Ulusal Adli Tıp Günleri, Poster Sunuları Kitabı, Antalya, 1995, s.277-282,*
- Krug EG, Dahlberg LL, Mery JA, Zwi BA, Lozano R. *World Report on Violence and Health, World Health Organization Geneva, 2002.*
- Body JH, Modcicki Ek. *Firearms and youth suicide. Am J Public Health 1986; 76:1242.*
- Norton R, Langley J. *Firearm related deaths in New Zealand 1978-87. N Z Med J 1993; 106:463-465.*
- Ertürk S, Ege B, Karaali E. *Adli tıpta karın travmaları ile ilgili inceleme, Ege Üniv. Tıp Fak. Dergisi 1989; 28:1499-1504.*
- Sevindik A, Akcan A, Balcıoğlu İ. *1995-96 yıllarında İstanbul'da işlenen cinayet vakaları. 9. Adli Tıp Günleri Poster Bildirisi, Antalya, 2001.*
- Alpers P. *Harvard Injury Control Research Centre, Harvard School of Public Health: palpers@hsph.harvard.edu, 2001.*
- Karlson AT, Hargaten WS. *Reducing Firearm Injury and Death. Rutgers University Press, 1997.*
- Diaz T, Making A. *Killing the Business of Guns in America. New York, The New Press, 1999.*
- Salaçin S. *An analysis of the medicolegal autopsies performed in Adana, Turkey, in 1983-1988. Am J Forensic Med Path 1991; 12:191-193.*
- Turla A, Yaycı N. *Adli Tıp Kurumu Trabzon Grup Başkanlığındaki ateşli silah ile ölüm olgularının değerlendirilmesi. Adli Tıp Dergisi 2001; 15:29-35.*
- Kolburan G, Ziyalar N. *Aile içi şiddet bağlamında eş öldürme. Adli Tıp Dergisi 2001; 15:19-28.*
- Akcan A, Engin F, Samancı A, Balcıoğlu İ. *Ruhsatlı silah bulunduran veya taşıyan 2518 olguda sosyodemografik özellikler. 36. Ulusal Psikiyatri Kongresi Poster Sunusu, Antalya, 2000, s.460.*
- İstanbul Emniyeti Silah Şube Müdürlüğü verileri <http://www.istanbul.pol.tr/iem/> 2002.